

Пам'ять і вплив зовнішніх чинників на її розвиток

Гаджети та поширення інтернету впливають на те, як працює наша пам'ять. Через великі обсяги інформації головним завданням мозку стало не запам'ятати її, а відфільтрувати. Коли мозок не розуміє, що він згадав, а що розпізнав за зразком, відбувається аутсорсинг пам'яті. Згадати щось набагато складніше, ніж просто впізнати чи знати, як «загуглити». Саме тому багатьом дітям так важко завчати інформацію. Вони кілька разів читають текст, але тільки впізнають у ньому знайомі факти, а не зберігають їх у пам'яті. Наш мозок ототожнює вміння знаходити інформацію в Інтернеті й реальне знання. Іншими словами плутає доступну у «всесвітній пам'яті» інформацію із тією, що мала зберігатися у власній пам'яті.

Обсяги споживаної інформації зросли у стільки разів, що найважливішою навичкою стало насамперед швидко відкидати непотрібне.

Але для цього потрібно вміти так само швидко «перебирати» набагато більше різного інформаційного сміття. Тож важливо пам'ятати, що ця навичка – лише інструмент, який допомагає мисленню. Подібним чином збереження інформації на комп'ютері допомагає краще засвоїти наступну її порцію. Коли я записую щось у нотатник, мій мозок не докладає зусиль, щоб запам'ятати інформацію, а отже, залишається вільним для інших важливих речей. Діти переважно фотографують інформацію на смартфон, замість того, щоб запам'ятати її. Сфотографувати означає забути! Ми фотографуємо лише для того, щоб не напружувати пам'ять.

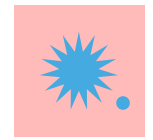
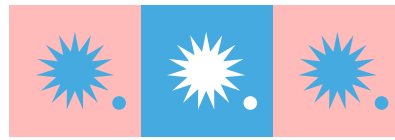
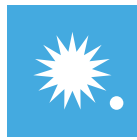
Пам'ять важливо тренувати. Нейрони мозку сприймають, обробляють, зберігають і передають інформацію за допомогою електричних і хімічних сигналів. Завдяки зоні контакту, яка має назву синапс, нейрони передають між собою електричні імпульси. Коли ми вчимося або щось запам'ятовуємо, між нервовими клітинами формуються нові зв'язки. Що довше людина навчається, то більше виникає синапсів і нейронних зв'язків, а також підвищується нейропластичність мозку. Це властивість, завдяки якій мозок може змінюватися з набуттям нового досвіду, а також реабілітувати втрачені зв'язки після пошкоджень. Таким чином, тренуючи пам'ять, ми покращуємо загальний рівень свого інтелекту, розвиваємо мислення, увагу й концентрацію.

Без уваги й концентрації не вийде читати.

Діти не можуть і не хочуть читати саме тому, що звикли стрімко пропускати інформацію крізь мозок, а процес читання великих текстів вимагає додаткових зусиль для заповільнення і концентрації на прочитаному. Здатність дітей уявити описані події не відповідає швидкості поданої інформації. Це все одно, що постійно годувати дитину, яка вже має зуби, перемеленим пюре. У такому випадку зуби стають непотрібними, щелепи перестають повноцінно напружуватися й, відповідно, розвиватися.

Про інформацію

- сучасним дітям важливіше не пам'ятати, а верифікувати інформацію. Процес верифікації, у свою чергу, відбувається за певними зразками;
- основне завдання навчання – спонукати дітей усвідомлено споживати інформацію, докладати зусиль і напружувати мозок.

Забирати інтернет чи смартфон – не вихід, краще використати наш вплив таким чином, щоб у дітей з'явилося бажання створювати щось нове й усвідомлено вчитися.

Відеоігри спонукають дитячий мозок розвиватися по-новому. Нейрофізіологи дійшли висновку, що аркади та шутери прискорюють процес обробки інформації, а ще тренують увагу й увагу до деталей. Гру «Майнкрафт» часто використовують як освітній інструмент для дітей, який розвиває у них творчі здібності, заохочує до роботи у команді й зацікавлює програмуванням, математикою та архітектурою. З часом гейміфікація цілком може стати основою всієї системи навчання.

Щодо читання, то важливо усвідомлювати, що у сучасних дітей зовсім інший спосіб сприйняття інформації. Їхній формат – аудіокнижки. Згідно з дослідженнями, під час прослуховування таких книжок, у мозку запускаються в роботу ті ж само зони, що й при читанні очима, тобто уява теж працює так само.

Тобто, з одного боку, нам слід спонукати дітей напружувати мозок, а з іншого – дати їм можливість зробити це у зручний для них спосіб.

Раніше основним завданням вчителя було надавати інформацію, але зараз, коли вона і так у вільному доступі, краще сфокусуватися на розвитку в учнів критичного мислення. Головним питанням має бути не «як?», а «чому?». Навчання має ґрунтуватися на мисленні, подібно до складання бізнес-плану, тож можна використовувати складові цього процесу: формулювання проблеми, робота з проєктами, моделювання ситуацій, реалізація, оцінка конкурентоспроможності.

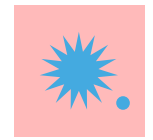
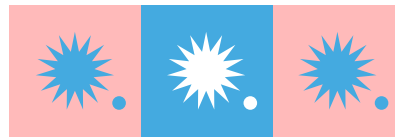
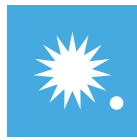
Мотивація

Мотивація виникає, коли у дитини виходить щось робити, і вона отримує від того задоволення. Якщо завдання подобається, але не виходить – їй прикро, коли виходить, але не подобається – їй нудно. Тож лише поєднання цих двох факторів викликає бажання навчатися. Зрозуміло, що досягти цього самим вчителям неможливо, тут необхідна кооперація вчителів і батьків. На мій погляд, мотивація подібна до вогню: запалюють його вдома, а підтримують у школі. І про це важливо говорити з батьками, бо вчитель без авторитету втрачає довіру дитини, яка потрібна для успішного процесу навчання.

Щоб мати бажання рости і розвиватися, необхідно демонструвати свої результати й отримувати за них справедливую оцінку. А оскільки дитячі уявлення про себе в майбутньому ґрунтуються на досягненнях, які вони мають уже зараз, компетентна оцінка від людей, яким діти довіряють, для них дуже важлива. Варто пам'ятати, що чим молодша дитина, тим більше вона довіряє дорослим.

Діти мають потреби, задовольняючи які ми підтримуємо їхню мотивацію:

1. Потреба в автономії. Дитині важливо розуміти, що у неї є вибір, що вона може впливати на власне життя. І наше, батьків та педагогів, завдання – дати їй це відчуття і можливості.
2. Потреба у компетенції. І дітям, і дорослим дуже важливо відчувати свою силу в чомусь: я щось можу, у мене щось виходить, а щось навіть краще за інших, я

маю суперсилу. Якщо задовольнити цю потребу, дитині захочеться і далі щось вивчати, робити й досягати кращих результатів, адже вона відчуватиме впевненість у собі.

3. Потреба у прийнятті. Дітям важливо відчувати, що світ до них прихильний, що до них ставляться доброзичливо, що їх люблять і приймають. Це стосується і школи, і дому. Деякі діти ходять до школи саме через цю потребу: там вони отримують спілкування і почуваються своїми. Якщо ж це відчуття зникає, вони втрачають бажання ходити до школи. Створення сприятливої для дітей шкільної атмосфери – завдання педагогів.
4. Потреба задавати питання. Найважливіше, щоб діти не боялися цього робити. Переважно інтерес до навчання зникає в той момент, коли через сором, страх, знецінення з боку вчителів, дитина перестає питати. На мій погляд, дитячі питання мають бути пріоритетними для вчителів і батьків. Тому дуже прошу вас ставитися до них із повагою.
5. Потреба в безпеці. Особлива сьогодні, хоча, як на мене, завжди актуальна. Безпека дитини повинна бути гарантована нами, дорослими. Це аксіома.

Діти також потребують додаткових умов для навчання – таких собі гарантій спокою і передбачуваності. Це правила, які варто проговорити на початку року. Звісно, вони можуть змінюватися, але не «по ходу п'єси», а тоді, коли ці зміни справді на часі. Як і закони, правила не мають зворотної сили, тобто не поширюються на час до набуття ними чинності.

Навіщо дітям узагалі потрібні правила?

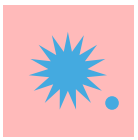
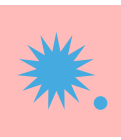
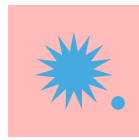
- вони дають спокій, забезпечують передбачуваність подій;
- гарантують безпеку;
- забезпечують психологічний комфорт;
- визначають таймінг (початковий і кінцевий час) для виконання завдань;
- дають можливість оцінити себе самостійно.

Правила не діють за принципом дозволу чи заборони. Не варто говорити: у нас не можна говорити лайливі слова. Краще сказати: у нас не прийнято говорити лайливі слова. Так само у нас прийнято вітатися, поважати одне одного тощо.

Для успішної адаптації в п'ятому класі важливо познайомити дітей з наступними речами. По-перше, зі школою. Найімовірніше в молодшій школі діти не мали змоги вільно пересуватися школою, проводили заняття й перерви в окремому кабінеті чи навіть окремій шкільній будівлі. Слід повноцінно познайомити їх зі школою: показати, де розташовані туалети, їдальня, гардероб, класні кімнати, розповісти де можна знайти класного керівника чи інших вчителів.

По-друге, познайомити їх із класним керівником і шкільними правилами. Учителі також можуть озвучити вимоги до виконання домашніх робіт та власні правила комунікації.

По-третє, важливо обговорити порядок дій в екстрених ситуаціях: кому телефонувати,

куди бігти. Важливо провести інструктаж з цивільної оборони, а також пояснити, хто керівник і кого потрібно слухатися у разі небезпеки. Це дасть можливість дітям скласти й усвідомити власні алгоритми поведінки. В умовах війни особливо важливо обговорити все, що може викликати додаткові страхи й створити паніку.